

Valentin Tomberg

Om människans inre utveckling

Sju föredrag av Valentin Tomberg

Innehållsförteckning:

- 1. Den nya Mikaelsgemenskapen och dess betydelse för framtiden**
- 2. Meditationens väsen och verkan**
- 3. Den indiska Yogan i förhållande till den Rosenkreutziska kristna metoden**
- 4. Imagination, inspiration och intuition**
- 5. De två tröskelväktarna**
- 6. De ockulta prövningarna**
- 7. Rudolf Steiners livsväg som den kristne invigdes väg**
- 8. Om föredragshållaren**

Inledning

Dessa föredrag av den ryskfödde Valentin Tomberg hölls i Rotterdam den 22:a augusti år 1938, som en del av en konferens anordnad av det holländska antroposofiska sällskapet. Det hölls på tyska.

Valentin Tombergs föredrag var aldrig avsedda för tryck, bara en bråkdel fick stenograferas, och översättaren har därför avhållit sig från tillrättaläggningar av språket. Detta måste ses som ett dokument över ett skeende, det fritt talade ordet var avgörande.

Temat "människans inre utveckling" berör de frågor som blir aktuella för den som börjat kampen med sin egen moraliska utveckling och nutidens förutsättningar för en sådan. Föredragen bygger därför på Rudolf Steiners grundläggande verk *Hur man uppnår kunskap om de högre världarna*, och förutsätter en bekantskap med de antroposofiska begreppen.

Kroppsligen utvecklas vi mer eller mindre automatiskt. Vid en viss tidpunkt stannar kroppens tillväxt av och den själsliga tillväxten blir det centrala. Själen, vårt inre, växer inte med samma frodiga automatik som kroppen, utan genom den sorg och glädje som livet självt bjuder på. Så kan det hända att vi en dag märker att även den själsliga tillväxten avtagit. Att vi fastnat i våra gamla roller, beteendemönster, känslореaktioner och tankebanor. Ofta, men inte alltid, går det så långt som till en ordentlig depression eller livskris innan man vaknar upp till att ett nytt steg måste tas och att det denna gång just inte är

”livet självt” utan ”jag själv” som måste göra så att jag kommer vidare. Här kan den andliga skolningen i egentlig mening börja; när jag ur eget initiativ går ett steg *utöver* det som ”livet självt” kommer med, oavsett *vad* det kommer med.

Men hur? Var och en måste visserligen finna sin egen unika väg, men det finns ju alltid de som gått före oss. Även vad gäller en rent andlig utveckling finns det ansamlingar av värdefulla erfarenheter, skolor och traditioner. Bland dessa kan vi skönja tre huvudriktningar; de österländska vägarna som yogaskolor, Zen och annan buddhism; den kristna mystiken i alla sina former samt den rosenkreutziska kunskapsvägen, som sedan renässansen brett ut sig som en avgörande med dold strömning i den västerländska kulturen.

Gemensam för de seriösa österländska skolorna är kravet på den absoluta,hängivna underkastelsen till en personlig lärare, guru, sensei, eller mästare. Genom att strikt följa hans anvisningar vad gäller diet och livsföring, moralregler, kroppsställnings- och andningsövningar förbereds lärjungen för en väg som genom koncentration, meditation och kontemplation leder till högre medvetandenivåer. I de kristna traditionerna ses Kristus själv som den store förebilden och mästaren. Människan är här ett väsen som med hela naturriket förfallit till ett tillstånd långt under sitt gudomliga ursprung. Genom att innerligt förena sitt eget liv med Kristi liv och lidande kan människan och även naturen förlösas ur sitt fallna tillstånd. Om det för den österländskt inriktade lärjungen gäller att befria sig från det personliga, så strävar den kristne mystiskt inriktade lärjungen att uppfylla hela sin subjektiva själ med ”Gud som blev människa”, med Kristus. Han tar särskilt upp passionsvägens sju stadier: fottvagningen, gisslingen, törnekröningen, korsbärandet, korsfästelsen,

gravläggningen och uppståndelsen som meditationsinnehåll. Genom att ständigt på nytt försänka sig i Kristi lidande uppnår lärjungen bestämda mystiska erfarenheter förbundna med vart och ett av de sju stadierna. Varje stadium innebär ett steg i övervinnandet av syndafallet och därmed ett steg mot införlivandet av människan och naturen med det gudomliga.

Den tredje av de riktningar vi här skall beröra, grundades av den legendariske Christian Rosenkreutz (1387-1484) vid en tid i historien då den europeiska människan började utveckla ett nytt slags medvetande, det naturvetenskapliga sinnelaget, strävan efter objektivt iakttagande omdöme. De analytiska förmågorna skärptes och den exakta sinnesvareblivningen började renodlas; från att ha varit oreflekterat och lite dröm artat medverkande i varseblivningarna kunde hon nu lära sig att se ting s.a.s. utifrån. "In-act" varseblivande tog långsamt slut och ersattes av "ex-act" - distanserat varseblivande. Världssjälens "dog in i" materien för medvetandet (detta är vad Rudolf Steiner kallade det intellektuella syndafallet) och människan inriktade sig därför på att utforska naturens lagbundenheter. (Därom handlar tex sagan om de sju dvärgarna som vakar över Snövit i glaskistan.) Därmed sattes alla gamla föreställningar i fråga - även de religiösa. Evangelierna började förlora möjligheten att förmedla det andligas verklighet och blev i stället själva föremål för ändlösa debatter och spekulationer. Människan började bli en "fri ande".

I linje med denna utveckling grundades så den rosenkreutziska skolningsvägen som ett sätt för den allt friare människan att, helt i samklang med kristusimpulsen, nå den andliga världen. Här försänker sig lärjungen inte i första hand i bibliska motiv, utan i iakttagelser av bestämda naturförlopp. På så vis förankras lärjungen i sitt klara

tänkande och kan utvinna konkret kunskap om den andliga världen och dess verkan i det fysiska. Han lär sig varsebli "in-act" på nytt, men nyktert, utan att somna in i varseblivningarna. Rudolf Steiners *Hur uppnår man kunskap om de högre världarna* är skriven i den rosenkreutziska andan. I och med dess utgivning i början av 1900-talet offentliggjordes metoderna för vad som då kunde skildras av denna invigningsväg. Boken avslutas med skildringen av lärjungens möte med den mindre och den större "väktaren vid tröskeln" som utgör två helt avgörande erfarenheter på den rosenkreutziska invigningsvägen.

I dessa föredrag visar Valentin Tomberg hur Kristi sju passionsstadier s.a.s. utgör den outtalade insidan även på denna väg och i makrokosmisk skala på mänsklighetsutvecklingen som sådan. Därmed antyds också en fortsättning på det som beskrevs i Steiners *Hur man uppnår kunskap*..... I det femte av dessa föredrag visas tex det inre sambandet mellan mötena med den mindre och den större väktaren och det tredje resp. det femte passionsstadiet; det inre upplevelserna av törnekröningen och korsfästelsen. Man kan se det som här beskrivs som en förvandling av den kristna mystiska vägen medelst den klara kunskapens väg, som därmed befruktas och vidareutvecklas. Det ligger i dess väsen att kunna införliva och bokstavligen förklara allt som är sund andlig strävan i nutiden. Därav antroposofins kulturförnyande möjligheter och därav den kulturförnyande verksamhet som fördolt utgått från rosenkreutzrörelsen sedan Shakespears dagar. Det rör sig om ett tilltagande inflöde av kraft och ljus från den andliga världen.

I det sjunde av dessa föredrag skildras denna rosenkreutziska kristna skolningsväg genom innerlig betraktelse över Rudolf Steiners eget levnadslopp. Vi får se hur Kristi ju passionsstadier genomlevs av den

rosenkreutziskt invigde Kristi lärjunge Rudolf Steiner själv. Detta sista föredrag genomsyras och avslutas med en personlig, kraftfull maning till de antroposofiska vännerna att hålla det arbete vid liv och utveckling, som påbörjades av Rudolf Steiner.

Det är ganska enkelt att säga att någon var före sin tid.

Det är svårare att tillstå att vi är efter vår tid.

Alexander Kieding

Johanni 1990

1. Den nya Mikaelgemenskapen och dess betydelse för framtiden.

Kära vänner! Låt mig först uttrycka min glädje över att vara tillbaka i Rotterdam efter ett års frånvaro- och över att se så många bekanta ansikten! Jag skulle vilja nämna att jag just kommer från den årliga Sommarskolan i England, där man nu avslutat ett arbete liknande det vi här vill försöka genomföra. Jag har således möjligheten att förbinda vårt förestående arbete med det som utfördes på de Brittiska öarna. Förbindelser uppstår ju inte bara genom att man i tanke och idéform återger vad som gjordes på en viss plats- de uppstår dessutom genom att individer engagerade någonstans reser iväg och möter dem som är engagerade någon annanstans. Då är förbindelserna mänskliga- verkliga och levande. Det är i denna mening jag vill förbinda det arbete som avslutades häromdagen, med det som vi nu påbörjar här.

Vidare skulle jag vilja säga att den musikaliska framställning som vi just hört var ett underbart och träffande preludium till vårt förestående arbete, så som vi planerar det. Ty de ämnen vi valt att behandla, som ju grundar sig på människans inre andliga utveckling, vädjar om en inre själshållning som i alla avseenden motsvarar den som framkallas av musiken vi hört idag.

Det som kommer att vara viktigt under denna kommande vecka är att låta själen skåda och lyssna till materialet med en viss grad av öppenhet och inre frid. Ty vad det här kommer an på, är att sådant stoff inte tas emor så att man omedelbart måste genomarbета och begripa det, utan att

man tar emot det med en viss känsla för dess ömtåliga väsen.

Denna kväll skall vi begrunda den stora frågan om Mikael och hans gemenskap. Och vi skall utan vidare ställa oss frågan- Vem är Mikael i kosmos? Vem är Mikael i förhållande till mänskligheten? För att kunna besvara denna fråga är det viktigt att först rikta blicken mot ett annat väsen. Det är det väsen som i Bibeln tilltalas av Hesekiel som fursten i Tyrus- det andliga väsen vars jordiska spegling var fursten i Tyrus. Där säger Hesekiel: "Människobarn, stäm upp en sorgesång över kungen i Tyrus och säg till honom: Så säger Herren GUD:

Du var en mönsterbild
av fullkomlighet,
full av visdom
och fullkomlig i skönhet.
Du var i Eden, Guds lustgård,
höljd i alla slags ädelstenar:
karneol, topas och kalcedon,
krysolit, onyx och jaspis,
safir, granat och smaragd.
Med guld var dina tamburiner
och flöjter utsmyckade,
framställda den dag du skapades.
Du var en smord,
beskyddande kerub,
och jag hade satt dig
på Guds heliga berg.
Där gick du omkring
bland gnistrande stenar.

Vad är nu detta väsen, som Hesekiel talar om med så underbart vackra ord? Keruben som bodde i Guds lustgård bland gnistrande ädelstenar och med tolv stenar i sin krona?

Denna „kerub“, denna 'Harmonins ande', är väsendet *Lucifer*. Dessa ord talar om Lucifer. Och helt visst är det sagt, att det världsämbete som utövas vid Paradisets tröskel av “Keruben med det flammande svärdet” egentligen var avsett för Lucifer. Lucifer skulle ha varit “tröskelns väktare”. Han var det väsen som utsetts av den Allrahögste att stå “på de gnistrande stenarna” vid Paradisets gräns och vakta dess tröskel. Men så inträffade något som Hesekiel också omnämner nämligen den onda gärningen (16:e och 17:e verserna) varpå han fördrevs från Guds berg. I förbindelse med denna tilldragelse, med Lucifers syndafall måste vi förstå ett grundläggande andligt faktum, -att det Godas Treenighet uttrycker en helt bestämd lagbundenhet, nämligen att Treenighetens högre principer offerar sig till de lägre. Vi kan se denna lagbundenhet komma till uttryck till exempel i Världsfadern- hur hans uravsikt redan vid världens tillblivelse var att bli ersatt av sin efterträdare, av sin Son, på tronen. Det är faderns förhoppning, att han i högsta värdighet skall bli ersatt av ett annat väsen. Det är detta element som generellt sett ligger till grund för det Godas princip, och som ligger till grund för en äkta „vit“ rörelse på jorden. Var andligt betydande individ som intar en bestämd ställning i jordiska sammanhang avser att bli ersatt av sin efterträdare, av sin arvinge. Det är osjälviskhetens princip.

Helt annorlunda förhåller det sig med det ondas treenighet- eller rättare sagt; det ondas treoenighet. Ty där är det så ordnat att efterträdaren är föregångarens fiende. Det tidigare rådande väsendet hotas där alltid att uppslukas av det efterkommande. Därav framgår att Lucifer, som genom sitt syndafall är representanten för världsondskans första princip, hatar sin karmiska efterträdare- Ahrimandärför att Ahriman strävar att uppsluka honom. Den karmiska framtiden är att Ahriman själv uppslukas av Azuras, ondskans tredje princip, som ännu inte uppträtt.

Det är viktigt att vara helt medveten om att det goda uppenbarar sig just därigenom att det föregående fritt offerar sig till det kommande att det så att säga drar sig tillbaka för att bereda plats åt efterträdaren. När det gäller det onda är motsatsen fallet. Där uppslukar efterkommanden sin föregångare.

På grund av att Lucifer tvingades lämna det världsämbete som tilldelats honom av gudarna uppstod nu uppgiften att fram till en bestämd kosmisk tid skydda honom från att bli uppslukad av Ahriman. Ett annat väsen har intagit det ämbete som skall hindra Ahriman att överskrida tröskeln. Detta andra väsen vaktar nu den tröskel som utgör den andliga världens skyddsmur mot Ahriman. Detta väsen har en Kerubs inre värdighet, emedan det påtagit sig en uppgift som faktiskt var avsedd för en Kerub. Detta väsen är ärkeängeln Mikael. Av denna orsak började Rudolf Steiner versen tillägnad Mikael med orden:

Ur solmakter spirande,
lysande världsbenådande andemakter!
Till Mikael's strålande skrud
är ni förutbestämda av Gudatankar

Vad menas med denna del av versen? Den säger att andemakter uppståndna ur solen är förutbestämda att utgöra Mikael's strålande beklädnad. En annan och högre värdighet är alltså tilldelad Mikael, än de som tillkommer de övriga änglarna och tidsandarna omkring honom. Detta är en följd av att Mikael offrade sig- påtog sig ämbetet som Lucifer lämnat.

För att förstå Mikael's ställning i världsalltet på ett ännu mer konkret sätt måste vi nu rikta vår uppmärksamhet på ytterligare ett väsen. Det är ett väsen som här i västerlandet är tämligen okänt, och helt missförstått- ett